

Використана література :

1. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Дмитриченко, Б. І. Хорошун, О. М. Язвінська, В. Д. Данчук. – К. : Знання України, 2006. – 440 с. – Бібліогр. : с. 427-439.
2. Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna Process. – Brussels : Eurydice, 2009. – 72 p.
3. Master's Programme in Social Work and Human Rights. Department of Social Work. Goteborg University. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 20.12.2009:http://www.socwork.gu.se/digitalAssets/1186/1186326_Programme_description.pdf – Загол. з екрану. – Мова англ.
4. Facts about education in Norway 2009/ – Key figures 2007. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ssb.no/english/subjects/04/02/facts/facts2009.pdf>.
5. Sweden // Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2006/07. National Trends in the Bologna Process. – Brussels: Eurydice, 2007. – P. 279-283.

ЛОГВИНЕНКО Т. А. Магистратура в системе профессиональной подготовки социальных работников в скандинавских странах (на примерах Норвегии и Швеции).

Статья посвящена проблеме подготовки социальных работников магистерского уровня в высших учебных заведениях Норвегии и Швеции. Анализируются вопросы задач, содержания и технологии подготовки.

Ключевые слова: магистр, способность, профессионализм, Болонский процесс, социальная работа, права человека, модуль.

LOHVIYENKO T. O. Master's Programme in Social Work in the professional Training System in Scandinavian Countries (examples of Norway and Sweden).

The article is devoted to the problem of professional training of Master level in social work at the universities in Norway and Sweden. The content, main tasks and technologies of training process are under analyses.

Key words: master, professionalism, Bologna process, social work, human rights, module.

Мартіросян О. І.
Київський міський педагогічний університет
імені Б. Д. Грінченка

**СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНІ УМОВИ
СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ
ЯК ПЕДАГОГІЧНОГО НАПРЯМКУ У 1920–1960-Х РР. ХХ СТ.**

На основі ознайомлення з архівними джерелами та ознайомлення з історико-педагогічною літературою, автор статті визначив суспільно-історичні умови становлення і розвитку освіти дорослих у 1920–1960-х рр. ХХ ст., як педагогічного напрямку. Були проаналізовані і представлені постанови, накази, розпорядження партійних органів освіти, які свідчили про те, що освіта дорослих в Україні як педагогічний напрямок мав певне місце і велике значення для розвитку національної системи освіти.

Ключові слова: освіта дорослих, професійна освіта дорослих, національна школа.

Теоретичне осмислення проблеми освіти дорослих в Україні в 1920 – 1960-х рр. ХХ ст., етапи її становлення і розвитку були тісно пов'язані зі

становленням самої системи народної освіти та існуванням певної ідеології досліджувального періоду.

Засновниками теорії і практики в напрямку освіти дорослих та становленні професійно-педагогічної освіти того періоду стали відомі громадські діячі, політики і педагоги: В. Арнаутов, М. Зотін, П. Блонський, М. Авдієнко, А. Зільберштейн, А. Луначарський, М. Калінін, А. Грабов, Н. Крупська, В. Марков, М. Скрипник, С. Русова, Г. Гринько, М. Зотін, В. Ястрежембський, П. Мостовий, Б. Грінченко, О. Музиченко, А. Макаренко, Я. Чепіга, Я. Ряппо.

Наукові праці вчених і керівників Наркомосу України: А. Болтунова, Г. Гринька, М. Грищенко, В. Затонського, О. Шумського, М. Скрипника, В. Мединського, В. Перетца були присвячені становленню народної освіти в Україні, етапам її реформування і визначення, вони своїми ідеями і працями збагатили вітчизняну наукову школу, сприяли розвитку нових ідей і напрямків на педагогічній ниві.

Як зазначає вітчизняна дослідниця і вчений Л. Є. Сігаєва, у 1920-х – 30-х рр. ХХ ст. в Україні з'являється низка узагальнюючих праць з історії розвитку народної освіти, освіти дорослих. Це дослідження М. Авдієнка "Народна освіта на Україні" (1928 р.), М. Скрипник "Основні проблеми соціального виховання в реконструктивний період" (1932 р.), А. Зільберштейна і В. Ястрежембського "Система народної освіти" (1929 р.), В. Маркова "Советская система народного образования" (1930 р.).

Сучасний період розвитку освіти, освіти дорослих, професійно-педагогічної освіти пов'язаний з новою соціально-економічною ситуацією (переходом до ринкових відносин), яка надзвичайно сильно впливає на освіту дорослих.

Актуальні питання пов'язані з розробкою теоретико-методологічних засад розвитку національної педагогіки були пов'язані з розвитком освіти дорослих в Україні та висвітлені у дослідженнях сучасних вітчизняних вчених: О. В. Аніщенко, Н. Г. Абашкіної, С. У. Гонаґчаренка, Л. Туроса, В. В. Олійника, Н. Г. Ничкало, А. О. Вороха, В. І. Пуцова, И. К. Майбороди, Н. О. Падун, Л. П. Вовк, Т. М. Десятого, С. О. Сисоївої, Л. Є. Сігаєвої, Н. Г. Протасової, О. І. Огієнко, Л. Б. Лук'янової, Г. М. Груць, Н. М. Дем'яненко, О. В. Сухомлинської, І. Д. Беха, В. Г. Кременя, А. І. Зазюна, І. Л. Лікарчука, В. І. Лугового.

1920-ті роки – обумовлені відродженням української держави та становленням національної освіти. Офіційно проголошена радянським урядом "українізація" перетворилась у політичній сфері – утворенням національної школи, в контексті прищеплення національних цінностей, разом із класовими цінностями та комуністичної ідеологією, з яких було

вилучено етнонаціональний складник. УСРР, як і інші республіки, мала свої здобутки в науці, літературі, мистецтві, освіти і тому радянський більшовизм з 20-х років ХХ століття починає наступ на демократичні завоювання молодих республік [19, с. 50]. На зміну добі творення і зміцнення СРСР прийшла доба жорстокого пролетарського централізму, русифікації масового терору і диктатури Сталіна. Освіта дорослих в цей період, як напрямок загальної педагогіки знаходилась в основі широкого сектора наукових пошуків, що об'єднувалася під узагальненою парадигмою загальної педагогічної системи, яка поєднувалася зі створенням національної системи освіти України, збереженням національної ідеї.

1960-ті роки – характеризуються широкою підготовкою великої кількості кваліфікованих кадрів для народного і промислового господарства та закріплюється у прийнятому Законі 1958 р. “Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти СРСР”. Згідно з цим законом було поставлено завдання протягом десятиріччя здійснити в країні обов'язкове 8-річне навчання молоді і дорослих (до 35 років), зайнятих у народному господарстві.

Саме тоді розширилася спеціалізація навчальних закладів, організувалось вечірнє і заочне навчання у вищих навчальних закладах, училищах, технікумах без відриву працівників від виробництва школах ФЗУ. Проблема освіти дорослих набувала не тільки культурно-освітнього і народного господарського значення, а й соціокультурного.

Підкреслюючи важливість навчання дорослої молоді у школах робітничої та селянської молоді, не можна не сказати про Постанову Ради Міністрів СРСР від 05.11.1959 р. “Про встановлення скороченого робочого дня або скороченого робочого тижня для осіб, які успішно навчаються без відриву від виробництва у школах робітничої та селянської молоді – вечірніх (змінних, сезонних) та заочних середніх загальноосвітніх школах” [21, с. 15].

Постанова Ради Міністрів Української РСР в 1960 р., а саме 16.08.1960 р. також підкреслює важливість і актуальність освіти дорослих як педагогічного напрямку в національній системі освіти.

Пропонуємо офіційні документи, що підкреслювали важливість, необхідність і впливали на розвиток освіти дорослих у 1920–1960 рр.

Характерним для цього періоду є продовження і заглиблення досліджень з проблем освіти дорослих у різних підсистемах: у вечірній школі, фахових курсах перепідготовки, системі підвищення кваліфікації, центрах безперервної освіти дорослих, в інститутах післядипломної педагогічної освіти.

**Законодавчі акти, документи і Постанови уряду України та СРСР,
що впливали на розвиток освіти дорослих у 1920-1960 рр. ХХ ст.**

№ n/n	Назва документу	Рік видання	Джерело
01/11/10	Про заснування Державної комісії по освіті навчальних та освітніх установ і закладів усіх відомств // Декрет Ради Народних Комісарів	5.06.1917	Керівні матеріали про школу. К.: «Радянська школа, 1962, С. 382»
1.	Про мобілізацію писемних // Декрет СНК	10.12.1918	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – М., 1973. – С.194-196
2.	Про політичну пропаганду та культурно-просвітницьку роботу у селі // Резолюція VIII з'їзду РКП (б)	18 – 23.03.1919	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917–1973 гг. – КПСС в резолюциях – М., 1973. – С. 80-83.
3.	Про ліквідацію неписьменності серед населення РРФСР // Декрет СНК РРФСР	26.12.1919	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – М., 1973. – С. 204-205.
4.	Положення про єдину трудову школу Української СРР 1919р. // Постанова НКО	20.11.1919	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – М., 1973. – С. 204-205.
5.	Положення про організацію справи позашкільної освіти у РРФСР // Постанова НКО	4.06.1919	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917–1973 гг. – М., 1973. – Декрет СНК. – С. 377.
6.	Закон “Про народну освіту УРСР” // Постанова ВУЦ ВІКОМ	01.11.1922	Директивы ВКП(б) и постановления Советского правительства о народном образовании. Сборник документов 1947гг., выпуск 2. М.-Л., Изд-во АПН РСФСР, 1947г. – с. 118-119.
7.	Кодекс законів про народну освіту в УРСР // Президія ВУЦКВК	02.11.1922	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – М.,1973.–С.84-85.
8.	Про сприяння кампанії з ліквідації неписьменності // Циркулярна вказівка ЦК РКП (б)	29.06.1923	Известия ЦК РКП (б). – 1923. – № 6. – С. 88.
9.	Про ліквідацію неписьменності серед допризовників // Декрет ВЦВК та РНК РРФСР	5.10.1923	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг.

<i>№ n/n</i>	<i>Назва документа</i>	<i>Рік видання</i>	<i>Джерело</i>
			М., 1973. – С. 378.
10.	Про Всеукраїнський інститут педагогічних кадрів // Постанова РНК УРСР	1924	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – М., 1973. – С. 379.
11.	Положення про школу робочих підлітків // Затверджено РНК РРФСР	7.04.1925	Основные узаконения и распоряжения по народному просвещению. – М. – Л., 1929. – С.429-432.
12.	Про роботу товариства «Геть неписьменість» // Постанова ЦК РКП (б)	травень, 1925	Известия ЦК РКП (б). – 1925. – май. – № 19-20. – С. 12.
13.	Про загальноосвітні курси та школи для дорослих // Циркуляр ЦК РКП (б) і ЦК ВЛКСМ та НКО	7.06.1926	Основные узаконения и распоряжения по народному просвещению. – М. – Л., 1929. – С. 555-557.
14.	Постанова політбюро ЦК і КП(б)У “Про стан і перспективи загального навчання на Україні”	квітень, 1928	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – КПСС в резолюциях. – Т.4. – М., 1973. – С. 69-71.
15.	Про ліквідацію неписьменості // Резолюція VIII з'їзду ВЛКСМ	5–6 травня 1928	Справочник партийного работника. – М. – Л., 1930. – В.7. – Ч.1. – С. 492.
16.	Про роботу з ліквідацію неписьменості // Постанова ЦК ВКП (б)	17 травня 1929	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – КПСС в резолюциях. – Т.4. – М., 1973. – С. 267-270.
17.	Про ліквідацію, в обов'язковому порядку неписьменості громадян, підлеглих до проходження військової служби // Постанова ВЦВК та РНК РРФСР	26.01.1930	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – КПСС в резолюциях – М., 1973. – С. 418-420.
18.	Про спеціальні місцеві комісії з ліквідації неписьменості і малописьменості // Постанова ВЦВК та РНК РРФСР	26.01.1930	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – КПСС в резолюциях – М., 1973. – С. 384.
19.	Про всезагальну обов'язкову початкову освіту // Постанова ЦК ВКП (б)	25.07.1930	Народное образование в СССР. Сборник документов 1917-1973 гг. – КПСС в резолюциях – М., 1973. – С. 451-453.

<i>№ n/n</i>	<i>Назва документу</i>	<i>Рік видання</i>	<i>Джерело</i>
20.	Про систему заочної освіти // Постанова РНК РРФСР	3.03.1931	Бюллетень Народного комиссариата по просвещению (БНКО) в РСФСР. – 1931. – №10. – С. 150.
21.	Про зв'язок шкіл з підприємствами та колгоспами (радгоспами). Матеріали сектору соцвиху НКОУРСР	01.03.1931	БНКО УРСР. – 1931, 1.03. – №14
22.	Про організацію підприємств шкіл без відриву від виробництва. Інструкція ВРН ГУРСР	грудень, 1931	ЦДА ВОУ, ф.р-27, оп.12, спр. 1764, арк. 1-6
23.	Про установки планового сектору НКОУРСР по питаннях про школи ФЗУ (Постанова ЦК АКСМУ)	16.01.1932	ЦДА ГОУ, ф.7. оп.1, спр. 679, арк. 118
24.	Про роботу з навчання неписьмених та мало писемних // До Раднаркому СРСР та ЦК ВКП (б) (переказ)	27.02.1936	Правда. – 1936. – № 7. – 27.02.
25.	Про організацію у системі Наркомосу РРФСР загальноосвітньої заочної освіти дорослих // Постанова РНК РРФСР	7.03.1937	Хронологическое собрание законов, указов Президиума Верховного совета и постановлений правительства РСФСР. – М., 1959. – Т.2. – С. 424 – 426
26.	О преобразовании, так называемых образцовых и опытно-показательных школ, в нормальные школы // Постановление СНК РСФСР	20.04.1937	Директивы ВКП(б) и постановления Советского правительства о народном образовании. Сборник документов за 1917 – 1947 гг., выпуск 2. М.-Л., Изд-во АПН РСФСР, 1947г.– с.124.
27.	План дальнейшего повышения материального и культурного уровня трудящихся в третьей пятилетке (1938-1942) // Резолюции XVIII съезда ВКП(б)	20.03.1939	КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. Том. 5., М., Политиздат, 1971, с.362-363.
28.	Про навчання підлітків, які працюють на підприємствах // Постанова РНК СРСР	15.07.1943	Сборник руководящих и инструктивных материалов по всеобщему обучению детей. – М., 1944. – С.13.

<i>№ n/n</i>	<i>Назва документу</i>	<i>Рік видання</i>	<i>Джерело</i>
29.	Про організацію суворівських воєнних училищ, спеціальних ремісничих училищ, спеціальних дитячих будинків і дитячих розподільчих приймалень	21.08.1943	Хрестоматія по истории советской школы и педагогики. – М.: Политиздат, 1971. – С. 98-99.
30.	Про перейменування шкіл для підлітків, які працюють на підприємствах, у школи робітничої молоді та про затвердження положення про школи робітничої молоді // Розпорядження РНК СРСР	30.04.1944	Сборник приказов СССР. – 1944. – № 8. – С. 130.
31.	Про організацію вечірніх шкіл сільської молоді // Постанова РНК СРСР	6.07.1944	Сборник приказов СССР. – 1944. – №10. – С. 194-195.
32.	Про встановлення для осіб, які працюють на підприємстві та навчаються у школах робітничої молоді, додаткових відпусток на період випускних іспитів // Розпорядження РНК СРСР	21.06.1945	Сборник руководящих материалов по школам рабочей и сельской молодежи. – М., 1947. – С. 13 – 14.
33.	Про поліпшення заочної освіти в республіці // Постанова РНК УРСР і ЦККП(б)У	24.03.1945	ЦДІА УРСР у м. Києві. – ф.48-49. – оп. 1. – спр. 51. – арк.. 89
34.	Про збереження заробітної плати на період здачі заліків і екзаменів // Розпорядження РНК СРСР	18.11.1945	Высшая школа: Основные постановления, приказы, инструкции. – М., 1957.
35.	Про поліпшення постанови заочної освіти по УРСР і використання з цією метою техніки // Постанова Ради Народних комісарів УРСР і Центрального Комітету КП(б)У – № 475	24.03.1945	ЦДАВО України. – Ф. 166. – оп. 1. – спр. 80, арк.. 15-16
36.	Про роботу вечірніх шкіл робітничої та селянської молоді УРСР // Постанова №280 Ради Народних комісарів Української РСР і Центрального Комітету КП(б)У	23.02.1945	ЦДАВО України. – Ф. 166. – оп. 15. – Од. зб. – спр. 54, арк..32-33
37.	Про пільги для учасників Вітчизняної війни, що вступають до вищих учбових закладів і технікумів // Постанова №1061 Ради Народних Комісарів Української РСР	6.07.1945	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп. 15ю – спр. 80, арк.. 19.

<i>№ n/n</i>	<i>Назва документа</i>	<i>Рік видання</i>	<i>Джерело</i>
38.	Об организации дополнительного (одиннадцатого) педагогического класса при 6 женских средних школах // Постановление №1473 Совета Народных Комиссаров УССР и Центрального Комитета КП(б)У	13.09.1945	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп. 15. – спр. 54, арк.. 28-30.
39.	Про організацію 10-місячних підготовчих курсів при ВИШАХ республіканської підлеглості УРСР // Постанова Ради Народних комісарів УРСР	4.09.1945	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп. 15. – спр. 54, арк.. 41.
40.	Про організацію тримісячних підготовчих курсів при ВИШАХ УРСР // Постанова №580 Ради Народних комісарів УРСР	21.04.1945	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп. 15. – спр. 54, арк.. 24.
41.	Розпорядження РНК СРСР Про тривалість навчального року у школах робітничої молоді та використання учнів шкіл робітничої молоді на позаурочних роботах	11.01.1946	Сборник руководящих материалов по школам рабочей и сельской молодежи. – М., 1947. – С. 13-14.
42.	Постанова ЦК КП(б)У Про поліпшення викладання і політико-виховної роботи у вищих навчальних закладах Української РСР	15.09.1947	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973.– М.,1973. – С. 461.
43.	Постанова ЦК КП(б)У Про підготовку наукових кадрів через аспірантуру в Українській РСР	17.01.1947	ЦДІА УРСР у м. Києві. – Ф.4849. – оп.1. – спр. 51, арк..89.
44.	Постанова ЦК КП(б)У Про поліпшення викладання і політико-виховної роботи у вузах УРСР	12.09.1947	Архів Інституту історії партії ЦК КП України.- Ф.1.-оп.145.- спр.749,арк..56-58.
45.	Постановление КПБ (У) №742 О типовых штатах семилетних и средних школ рабочей молодежи	10.03.1948	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп.15. – спр.379.
46.	Постанова ЦВКП (б) Про стан та заходи до поліпшення підготовки та захисту дисертацій у вузах і науково-дослідних закладах Української РСР	11.02.1950	ЦДІА УРСР у м. Києві – Ф. 4849. – оп.1. – спр. 301, арк.. 4.
47.	Постанова ЦВКП(б) Про заходи поліпшення викладання суспільних наук у вищих учбових закладах	6.08.1951	Народное образование в СССР. 1917-1973.. – М., 1973. – С. 289-290.

<i>№ n/n</i>	<i>Назва документу</i>	<i>Рік видання</i>	<i>Джерело</i>
48.	Постанова №2517 Ради Міністрів Української РСР. Про повне завершення ліквідації неписьменності серед дорослого населення в Українській РСР	11.09.1951	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп.15. – спр. 896, арк.. 9-10.
49.	Із інструкції Про порядок виготовлення, зберігання, видачі та обліку атестатів зрілості, свідоцтв та посвідчень про закінчення середніх, семирічних шкіл, шкіл робітничої молоді та заочних середніх шкіл.	4.06.1951	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 523.
50.	Про роботу шкіл робітничої та селянської молоді в Українській РСР // Постанова №2777 Ради Міністрів Української РСР	28.08.1952	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп.15. – спр.1070, арк.. 14.
51.	Постанова Ради Міністрів СРС від 19 лютого 1953р. Про заходи по поліпшенню підготовки професорсько-викладацьких кадрів для вищих навчальних закладів.	лютий, 1953	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 408-410.
52.	Постанова XII ЦК ВЛКСМ Про участь комсомольських організацій у подальшому покращенні роботи загальноосвітніх шкіл робітничої та сільської молоді	28.05.1953	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп.15. – спр.1070, арк.. 19.
53.	О распространении на общеобразовательные школы при Домах офицеров и офицерских клубах действие школ рабочей молодёжи // Постановление 684, Совета Министров СССР	26.01.1954	ЦДАВО України. – Ф.166. – оп.15. – спр.1413, арк. 18-19.
54.	Про поліпшення підготовки, розподілу і використання спеціалістів з вищою і середньою освітою // Постанова ЦВКП (б)	2.10.1954	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 371.
55.	Про філіали заочних вищих навчальних закладів та про консультаційні пункти заочних навчальних закладів // Положення Міністерство вищої освіти СРСР	лютий, 1956	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 407-408.

<i>№ n/n</i>	<i>Назва документу</i>	<i>Рік видання</i>	<i>Джерело</i>
56.	Про покращення загальноосвітньої підготовки молоді в сільській місцевості без відриву від виробництва // Постанова Ради Міністрів РРФСР	4.08.1956	Хронологическое собрание законов, указов Президиума Верховного сонета и постановлений правительства правительства РСФСР. – М., 1959. – Т.5. – С. 556-559.
57.	Постанова Ради Міністрів СРСР від 20 серпня 1956р. Про заходи по поліпшенню підготовки і атестації наукових і педагогічних кадрів.	серпень, 1956	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 109-111.
58.	Про організацію шкіл-інтернатів // Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР	15.09.1956	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 247.
59.	Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти СРСР // Закон СРСР	24.04.1958	Народное образование в СССР. Сборник документов. 1917-1973. – М., 1973. – С. 53.
60.	Про встановлення скороченого робочого дня або скороченого робочого тижня для осіб, які успішно навчаються без відриву від виробництва у школах робітничої та сільської молоді – вечірніх (змінних, сезонних) та заочних середніх загальноосвітніх школах // Постанова Ради Міністрів СРСР	5.11.1959	Сборник приказов СССР. – 1959. – №19. – С. 157.
61.	Положення про восьмирічну школу // Постанова Ради Міністрів Української РСР	16.08.1960	Керівні матеріали про школу, К.: «Радянська школа», 1962, С. 387.
62.	Положення про середню трудову політехнічну школу з виробничим навчанням // Постанова Ради Міністрів Української РСР	16.08.1960	Керівні матеріали про школу, К.: «Радянська школа», 1962, С. 388.
63.	Положення про вечірню (змінну) середню загальноосвітню школу робітничої і сільської молоді та заочну середню загальноосвітню школу // Постанова Ради Міністрів Української РСР	16.08.1960	Керівні матеріали про школу, К.: «Радянська школа», 1962, С. 389.
64.	Про поліпшення виробничого навчання учнів середніх загальноосвітніх шкіл // Постанова Ради Міністрів Української РСР	29.08.1961	Керівні матеріали про школу, К.: «Радянська школа», 1962, С. 390.

№ п/п	Назва документу	Рік видання	Джерело
65.	Об изменении срока обучения в средах общеобразовательных трудовых политехнических школах с производственным обучением// Постановление ЦК КПСС и совета Министров ССР	10 августа 1964	Хрестоматия по истории советской школы и педагогики, М.: 1972, С.406-410.

Використана література:

1. Авдієнко М. О. Народна освіта на Україні в 1927/1928 рр. // Радянська освіта. – 1928. – № 10. – С. 14-19.
2. Вовк Л. П. Історія освіти дорослих в Україні: Нариси. (Л. Вовк) – К. : УДПУ, 1994. – 198 с. – С. 71.
3. Вовк Л. П. Громадсько-педагогічне сподвижництво в Україні: етапи та особливості. (Л. Вовк) – К., 1998. – 178 с.
4. Грищенко М. С. Нариси з історії школи в Українській РСР (1919–1965 р.). – К. : Радянська школа, 1966. – 260 с.
5. Нариси з історії українського шкільництва (1905–1933): навч. посібник / за ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1996.
6. Дем'яненко Н. М. Практична загально-педагогічна підготовка вчителя у вищій школі України (1917–1929 рр.) / Н. Дем'яненко // Рідна школа. – 1996. – № 3. – С. 74-76.
7. Дем'яненко Н. М., Цибульська Г. М. Досвід організації вищої педагогічної освіти в Україні (30-ті роки XIX ст.) // Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 квітня 1996 р.). – К., 1996. – 4.IV : Інноваційні технології в навчально-виховному процесі вузу. – С. 8-9.
8. Лещенко М. Н., Сесак І. В. Земські установи на Правобережній Україні (1904–1917 рр.) // Український історичний журнал. – 1986. – № 5. – С. 104-106.
9. Лавріненко О. А. Практична професійна підготовка вчителя в Україні (1917–1928 рр.) // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 216-222.
10. Комуністична партія України в боротьбі за розвиток народної освіти (1931–1941 рр.). – Харків, 1973. – С. 28-33.
11. Кришок С. В. Розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1944–1995 рр.). – Львів : ЛОНМІО, 1997. – С. 49-51.
12. Лескевич Н. А. Высшее педагогическое образование в Украинской ССР с 1917 по 1914гг. : автореф. дисс. ... к. п. н: 13.00.01. (Киевский педагогический институт). – Одесса, 1963. – 16 с.
13. Степанюк О. практична підготовка вчителів народних шкіл в учительських семінаріях України (II полов. XIX ст. – 1930-ті рр. XX ст.) // Рідна школа. – 2004. – № 5. – С. 66-68.
14. Гавриш І. В. Становление и развитие советской системы профессионально-технического образования на Украине (1917–1929 гг.) : дисс. ... канд. пед. наук. – К., 1991. – С. 211-214.
15. Лікарчук І. Л. Розвиток змісту і форм підготовки кваліфікованих робітників в Україні у 1920–1929 рр. : автореферат дис. ... канд. пед. наук. – К., 1998. – 34 с.
16. Касьянов І. В. Українська інтелігенція в 1920–1930 рр. : Соціальний портрет та історична доля. – Київ, 1992. – С. 64.
17. Сігаєва Л. Є. Сторінки історії розвитку професійної освіти в Україні у 20-ті роки / Л. Сігаєва // Педагогіка і психологія професійної освіти АПН України. – Львів, 1997. – № 2. – С. 102-107.
18. Сігаєва Л. Є. Підвищення кваліфікації вчителів на Україні в 1920-30-ті роки / Л. Сігаєва // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 3. – С. 161-165.
19. Сігаєва Л. Є., Мартіросян І. О. Етапи розвитку освіти дорослих за радянські часи // Педагогічний процес: теорія і практика. – К. : Вид-во “ЕКМО”, 2007. – Вип. 1. – С. 49-54.

20. Чирва Ю. І. Розвиток народної освіти в Україні (1917–1932 рр.) : історіографічні проблеми: дисс. ... канд. історичн. наук. – Дніпропетровськ, 1995. – 197 с.
21. Кобзарева Т. И. Развитие высшего педагогического образования в Украинской ССР (1928–1975 гг.) : автореф. дисс. ... канд. пед. наук. – Киев, 1977. – 19 с.
22. Прокончук В. Є. Методична освіта студентів педагогічних інститутів України у 1945–1991 рр. (на прикладі суспільних дисциплін) : автореф. дисс. ... канд. пед. наук 13.00.01 // Київський пед. інститут. – К., 1977. – 21 с.
23. Мартіросян О. І. Освіта дорослих на Україні: етапи становлення, реформування, оновлення (нариси) ; (О. Мартіросян // Наукове видання (історико-педагогічний аспект). – К. : Міленіум, 2008. – 168 с.
24. Мартіросян О. І. Освіта дорослих на Україні в 1918–1930 рр.: етапи становлення та реформування (О. Мартіросян) // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – Серія № 5. педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип. 10. – Збірник 108. – Серія (педагогічні та історичні науки).

МАРТИРОСЯН О. І. Общественно-исторические условия становления и развития образования взрослые в Украине как педагогического направления в 1920–1960-х гг. XX ст.

На основании изучения архивных источников и знакомства с историко-педагогической литературой, автор статьи определил общественно- исторические и социокультурные условия становления и развития образования взрослых в 1920–1960-х гг. XX ст., как педагогическое направление. Были проанализированы и представлены постановления, приказы, акты, распоряжения партийных органов образования, которые свидетельствуют о том, что образование взрослых в Украине, как необходимое педагогическое направление имело определенное место и большое значение для развития национальной системы образования.

Ключевые слова: образование взрослых, профессиональное образование взрослых, национальная школа.

MARTIROSYAN E. I. Sociohistorical situation of life-round education settlement and its development as pedagogical approach in Ukraine in 1920–1960 of XX century.

On the grounds of stude of archival sources and historical-pedagogical literature, the author of the article defined and revealed sociohistorical and sociocultural conditions of development of adults education in Ukraine in 1920-1960's as a pedegogical direction in the system of education. Laws, acts and regulations about adults education in Ukraine were analyzed as a necessary pedegogical direction in ukrainian system of education.

Keywords: adults education, professional adults education, national school, cultural-enlightment work.

**Михайлишин Г. Й., Овчарик З. М.
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ
З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ
ЗАСОБАМИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкриті та уточнені поняття “соціальна реабілітація”, “люди з обмеженими можливостями”; проведено аналіз впливу творчої діяльності на процес соціально-педагогічної реабілітації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату, зокрема